

ภาพข้อมูลแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล
นางรัชชญา ออมายันต์ ปราชญ์ชุมชนด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเส้นใยสับปะรด
ถ่ายภาพบุคคล

รูปภาพผลิตภัณฑ์จากเส้นใยสับปะรด

รูปภาพผลิตภัณฑ์จากเส้นใยสับปะรด

ข้อมูลทั่วไป

- 1.ชื่อแหล่งเรียนรู้ ปรากฏชุมชนด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเส้นใยสับปะรด
- 2.ชื่อ-สกุล วิทยากร นางธนัชชญา อบมายันต์
- 3.ที่ตั้งแหล่งเรียนรู้/ที่อยู่วิทยากร บ้านเลขที่ 287 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 065-5199593
- 4.ช่องทางการติดตามอื่นๆ facebook Thanatchaya Opmayun
- 5.ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงาน นางสาวสุวรรณา พิริยะพล (ครู ศกร.) โทรศัพท์ 064-9511908
- 6.แหล่งเรียนรู้มีระยะทางห่างจากถนนเส้นหลัก 5 กิโลเมตร
7. พิกัด ละติจูด-ลองจิจูด ของแหล่งเรียนรู้ 13.3421622,99.4549366
- 8.พิกัด GPS ของแหล่งเรียนรู้ 13.3421622,99.4549366
- 9.การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เดินทางโดย รถจักรยานยนต์,รถยนต์
- 10.แหล่งเรียนรู้มีพื้นที่รองรับสำหรับจัดกิจกรรม จำนวน 60 คน
- 11.พื้นที่สำหรับจอดรถในแหล่งเรียนรู้ อย่างน้อย 20 คัน
- 12.จุดบริการห้องน้ำ จำนวน 5 ห้อง
- 13.โต๊ะ จำนวน 10 ตัว เก้าอี้จำนวน 50 ตัว

สรุปสาระสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งปลูกสับปะรดที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่มาอย่างยาวนาน การปลูกสับปะรดในพื้นที่เริ่มจากเกษตรกรที่ย้ายถิ่นฐานมาจากอำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำพันธุ์สับปะรดเข้ามาปลูกในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดตั้งอำเภอบ้านคา ทำให้พื้นที่ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอบ้านคา และเป็นที่รู้จักในชื่อ “สับปะรดบ้านคา” ซึ่งได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพ รสชาติ และเอกลักษณ์เฉพาะตัว จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของจังหวัดราชบุรี

แม้ว่าสับปะรดจะสร้างรายได้จากการจำหน่ายผลสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป แต่หลังการเก็บเกี่ยวจะมีใบสับปะรดเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอดีตเกษตรกรส่วนใหญ่มักกำจัดด้วยการเผาหรือปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาหมอกควัน มลพิษทางอากาศ และเป็นการสูญเสียทรัพยากรที่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ภายหลังจึงเกิดแนวคิดในการนำใบสับปะรดมาแปรรูปเป็นเส้นใยธรรมชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ควบคู่กับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากแนวคิดดังกล่าว วิทยาลัยชุมชนและกลุ่มเกษตรกรในอำเภอบ้านคาได้ร่วมกันศึกษาวิธีการสกัดเส้นใยจากใบสับปะรด โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จนสามารถผลิตเส้นใยที่มีความเหนียว แข็งแรง น้ำหนักเบา และมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นับเป็นหนึ่งในพื้นที่แรก ๆ ของประเทศไทยที่ริเริ่มนำใบสับปะรดมาใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมชุมชน สร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร และช่วยลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรได้อย่างเป็นรูปธรรม

ต่อมาได้มีการพัฒนาการแปรรูปเส้นใยสับปะรดให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งการผลิตเส้นด้าย การทอผ้า การทำหมวก กระเป๋า เสื้อ ของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านคา โดยมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานด้านการส่งเสริมอาชีพเข้ามาให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ เครื่องมือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาการตลาด ทำให้ผลิตภัณฑ์จากเส้นใยสับปะรดของอำเภอบ้านคาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ปัจจุบัน การแปรรูปจากเส้นใยสับปะรดของอำเภอบ้านคาไม่ได้เป็นเพียงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ที่มุ่งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดของเสีย และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างงาน สร้างอาชีพ และส่งเสริมภาพลักษณ์ของอำเภอบ้านคาในฐานะแหล่งผลิตสับปะรดและผลิตภัณฑ์จากเส้นใยธรรมชาติที่มีคุณภาพของจังหวัดราชบุรี ซึ่งสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน

ความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้การแปรรูปจากเส้นใยสับปะรดเกิดขึ้นจากแนวคิดในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการปลูกสับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจ ซึ่งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีใบสับปะรดเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก ในอดีตเกษตรกรส่วนใหญ่มักกำจัดใบสับปะรดด้วยการเผาหรือปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและเป็นการสูญเสียทรัพยากรที่สามารถนำมาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจได้ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการศึกษาค้นคว้าและพัฒนากระบวนการสกัดเส้นใยจากใบสับปะรด เพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและคนในชุมชน แหล่งเรียนรู้แห่งนี้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากใบสับปะรดอย่างครบวงจร ตั้งแต่การคัดเลือกใบสับปะรดที่เหมาะสม การสกัดเส้นใย การทำความสะอาด การตากแห้ง การคัดแยกคุณภาพของเส้นใย ตลอดจนการนำเส้นใยไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าทอ กระเป๋า หมวก ของใช้ ของตกแต่งบ้าน และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาจำหน่าย และการตลาด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพหรือสร้างรายได้เสริมได้จริง การดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ยึดหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การใช้เครื่องมือ การสกัดเส้นใย การแปรรูป และการประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ

ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากการเป็นสถานที่ฝึกทักษะอาชีพแล้ว แหล่งเรียนรู้การแปรรูปจากเส้นใยสับปะรดยังเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนการลดการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ลดปริมาณของเสีย และนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Economy) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ปัจจุบัน แหล่งเรียนรู้การแปรรูปจากเส้นใยสับปะรดเป็นแหล่งศึกษาดูงานและฝึกอบรมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ประชาชน กลุ่มอาชีพ และผู้ที่สนใจจากทั้งในและนอกพื้นที่ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรในท้องถิ่น สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร และสร้างรายได้ อย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมจากเส้นใยสับปะรดให้เป็นที่ยอมรับในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง การแปรรูปจากเส้นใยสับปะรด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และประกอบอาชีพได้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและบริบทของชุมชน เริ่มต้นการจัดกิจกรรม ครูหรือวิทยากรกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยการสนทนาเกี่ยวกับความสำคัญของสับปะรดในฐานะพืชเศรษฐกิจของท้องถิ่น พร้อมทั้งนำเสนอปัญหาที่เกิดจากการกำจัดใบสับปะรดหลังการเก็บเกี่ยว และชี้ให้เห็นแนวทางการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่าผ่านการแปรรูปเป็นเส้นใยธรรมชาติ จากนั้นจึงอธิบายถึงคุณสมบัติของเส้นใยสับปะรด ประโยชน์ การนำไปใช้ในงานหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเปิดมุมมองในการสร้างอาชีพจากทรัพยากรในท้องถิ่น

เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานแล้ว ครูอธิบายขั้นตอนการผลิตเส้นใยสับปะรดอย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่การคัดเลือกใบสับปะรดที่เหมาะสม การเตรียมวัตถุดิบ การสกัดเส้นใย การล้างทำความสะอาด การตากแห้ง การคัดแยกเส้นใย และการเก็บรักษา พร้อมทั้งอธิบายการใช้อุปกรณ์และข้อควรระวังด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน จากนั้นแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันวางแผนการทำงาน เตรียมวัสดุและอุปกรณ์ และลงมือปฏิบัติจริงภายใต้การดูแลของครูหรือวิทยากร โดยผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสกัดเส้นใย การจัดการวัตถุดิบ และการควบคุมคุณภาพของเส้นใยให้เหมาะสม

สำหรับการนำไปแปรรูป หลังจากได้เส้นใยสับปะรดแล้ว ผู้เรียนศึกษาวิธีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามความเหมาะสม เช่น การทำเชือก การสาน การทอผ้า การผลิตของที่ระลึก กระเป๋า พวงกุญแจ หรือผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน โดยเน้นการออกแบบที่สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ผู้เรียนได้ทดลองออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ความสวยงาม ความแข็งแรง และประโยชน์ใช้สอย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน

ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพควบคู่ไปกับการผลิต โดยให้ฝึกคำนวณต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาจำหน่าย การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า และการวางแผนการตลาดทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรายได้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดแทรกแนวคิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดของเสีย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในช่วงท้ายของกิจกรรม ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานและอธิบายขั้นตอนการผลิต แนวคิดในการออกแบบ จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนาต่อยอด ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ พร้อมทั้งสะท้อนผลการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาชุมชน และการสร้างอาชีพจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร